

روانشناس اجتماعی در گفت‌وگو با «ایران»:

شرط و شروط‌هایی که ضامن خوشبختی نیست

گزارش

محدثه جعفری
خبرنگار

از دیرباز تا کنون مهریه به عنوان پشتوانه‌ای برای بانوان بوده و هست اما با گذر زمان از شکل منطقی و درستش خارج شده و کارکرد منفی آن خودنمایی می‌کند. در این میان چشم و همچشمی‌ها میان دختران فامیل در افزایش تعداد سکه‌های مهریه هم در نجومی شدن مبلغ مهریه بی‌تأثیر نبوده است و چه بسیار هستند مردانی که به دلیل ناتوانی در پرداخت مهریه تعیین شده در زندان بسر می‌برند که این نیز به معضلی تبدیل شده است اما در این میان هستند زنانی که با مهریه‌های بسیار پایین یا بخشش مهریه‌های خود پس از زندگی مشترک به مشکلاتی افتاده‌اند که از عهده حل آن بر نمی‌آیند و همین موضوعات سبب شده است اکنون شاهد مهریه‌های بالا یا شروط ضمن عقد عجیب و غریب باشیم که به گفته کارشناسان، هیچ کدام از این بندها نمی‌تواند ضامن تثبیت زندگی مشترک باشد.

دکتر محمدرضا ایمانی، روانشناس اجتماعی در گفت‌وگو با «ایران» در خصوص شروط عجیب و غریب ضمن عقد از سوی طرفین می‌گوید: از گذشته‌های دور در ایران برای زن جایگاه ویژه‌ای قائل بوده‌اند به طوری که در تاریخ ما برای حفظ شأن و جایگاه زن در کانون خانواده چیزی تحت عنوان هدیه یا همان مهریه در نظر گرفته می‌شد تا وی برای ورود به زندگی مشترک با تکیه بر آن هدیه، احساس آرامش خاطر داشته باشد. مهریه نوعی بیمه اجتماعی و پشتیبان برای بانوان در خانواده است که از سوی همسر برای پشتیبانی و حمایت در نظر

گرفته می‌شود.

وی ادامه می‌دهد: در سال‌های اخیر با تضادهای و تعارض‌های بسیاری که روی مقوله مهریه ایجاد شده: از شکل عجیب مهریه گرفته تا تعداد بالای سکه‌ها، سبب شده است آمار ازدواج کاهش پیدا کند و در مقابل با پدیده ازدواج سفید روبه‌رو شویم که این موضوع برگرفته از فرهنگ غربی است و در فرهنگ غنی ایرانی جایی ندارد. دکتر ایمانی با اشاره به اینکه این درخواست مهریه بالا و شروط عجیب و غریب می‌تواند امنیت زندگی را دچار چالش کند، عنوان می‌کند: نتیجه این موارد جز کاهش صمیمیت و عدم پایداری زندگی چیز دیگری نیست و به خاطر احتمال سوداگری که نتایج نامطلوب همین مهریه‌هاست، سبب شده است جوانان کمتر تن به ازدواج دهند و نقش مثبت مهریه را به نقش منفی آن در جامعه تبدیل کرده است.

این روانشناس اجتماعی تأکید می‌کند: آنچه نیاز به واگویی دارد چرایی مهم مهریه‌های بالا برای خانواده‌هاست. باید بررسی شود چه ناامنی‌ای سبب بروز مهریه‌های عجیب و غریب در خانواده‌ها شده است، آن هم برای جامعه‌ای که اصول اخلاقی و تشکیل خانواده جزو یکی از مهم‌ترین اولویت‌ها و نیازهایش است.

مهریه بالا دلیلی بر پایداری زندگی نیست

دکتر ایمانی می‌افزاید: باید توجه کرد در روایت ازدواج، مسأله مورد توجه عدم اطمینان و شناخت است. اگر جوانان در چهارچوب‌های مشخص، شناخت درست و کاملی از هم داشته باشند، روی به پدیده‌های نمادین نمی‌آورند؛ این اتفاق کجا شکل می‌گیرد؟ آنجایی که زوجین شناخت و درک درستی از هم ندارند و نمی‌دانند برای چه تشکیل خانواده می‌دهند. نکته

دیگری که متأسفانه در جامعه ما میان خانواده‌ها بروز پیدا کرده بحث متفاوت بودن دختران است. مهریه بالا یا شروط عجیب و غریب دلیلی بر پایداری یک زندگی و پایداری طرفین در آن نیست. این مهریه‌ها دلیلی برای بروز عشق، وفاداری و ماندگاری زن و مرد در زندگی نیست و اکنون به قوانین

متفاوت بودن دختر دست به چنین انتخاب‌هایی می‌زنند. به گفته این روانشناس، مهریه بالا یا مهریه‌های عجیب و غریب دلیلی بر پایداری یک زندگی و پایداری طرفین در آن نیست. این مهریه‌ها دلیلی برای بروز عشق، وفاداری و ماندگاری زن و مرد در زندگی نیست و اکنون به قوانین

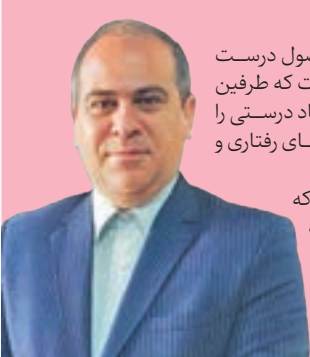
عکس: ایسنا

دست و پاگیر برای تشکیل زندگی تبدیل شده‌اند. در بسیاری از موارد دیده شده است افراد برای پرداخت نکردن مهریه دست به کارهایی می‌زنند که خانم می‌گوید: «مهرم حلال جانم آزاد». بنابراین هیچ‌جا ندیدم مهریه‌های بالا بتواند ضمانت درست و کاملی برای حفظ زندگی مشترک باشد.

چهار اصل مهم زندگی

دکتر ایمانی با بیان اینکه حفظ شأن و جایگاه دختر به اخلاق و اصول درست زندگی کردن است، می‌گوید: خصلت‌ها و شرایط درست اخلاقی است که طرفین را در زندگی مشترک پایدار و پایبند نگه می‌دارد و اگر می‌خواهیم پیشنهاد درستی را به زوجین دهیم آن است که شناخت درست از نیازها، ارزش‌ها، لایه‌های رفتاری و شخصیت طرف مقابل می‌تواند برای حفظ رابطه مؤثر باشد.

وی در پایان می‌گوید: تعهد، مسئولیت‌پذیری، اخلاق و عشق است که می‌تواند چهارچوب بسیار قوی برای تشکیل زندگی مشترک باشد و همه اینها با شناخت درست از نیازهای یکدیگر امکان پذیر است و در نتیجه آن، خانواده‌ای پایدار، سالم، رشد یافته، متربی و خانواده‌ای خواهیم داشت که در آینده می‌تواند نسلی بسیار قوی و ارزشمند تربیت کند.

دفا تر رسمی ازدواج از تاریخ ۲۰ آبان ۱۴۰۲ ملزم به صدور سند ازدواج الکترونیکی شدند. به این ترتیب، زوجین می‌توانند با استفاده از کد ملی و شناسه یکتای سند ازدواج با مراجعه به سامانه «ثبت من» جزئیات عقدنامه و اطلاعات مربوط به تصدیق اصالت سند خود را مشاهده کنند.

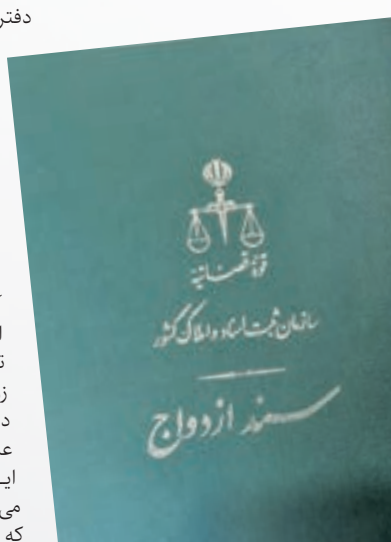
از ثبت واقعه نکاح تا شروط ضمن عقد

یادداشت

سیدمهدی حجتی
وکیل دادگستری

عقد نکاح یا ازدواج دائم از جمله عقود است که در کشور ما ثبت آن الزامی است. در واقع اگرچه عقد ازدواج، در زمره عقود رضایی است و بدون تنظیم سند رسمی نیز جنبه شرعی دارد، لیکن از نظر قانونی، مطابق ماده ۹۹۳ قانون مدنی و ماده ۲۰ قانون حمایت از خانواده، ثبت ازدواج در دفاتر اسناد رسمی الزامی است و در صورتی که مردی بدون ثبت در دفاتر رسمی مبادرت به ازدواج دائم نماید و یا در مواردی که ثبت نکاح موقت الزامی است از ثبت آن امتناع کند، به موجب ماده ۴۹ قانون حمایت از خانواده به پرداخت جزای نقدی درجه پنج و یا حبس تعزیری درجه هفت محکوم می‌شود. به علاوه در مواردی که ثبت واقعه نکاح الزامی است و زوج از ثبت آن امتناع می‌کند؛ زوجه می‌تواند از دادگاه خانواده و با تقدیم دادخواست، الزام زوج به ثبت واقعه نکاح را، درخواست نماید. قانونگذار در ماده ۲۱ حمایت از خانواده، ثبت واقعه نکاح موقت را در سه مورد الزامی دانسته و عدم ثبت آن را جرم و مشمول ضمانت اجرای کیفری مندرج در ماده ۴۹ همان قانون قرار داده است؛ بدین ترتیب که چنانچه زوجه باردار شود و یا در

صورتی که ثبت عقد موقت به صورت شرط ضمن ازدواج موقت قید شده باشد و یا در مواردی که طرفین پس از ازدواج موقت در مورد ثبت عقد موقت توافق نمایند؛ ثبت آن توسط زوج الزامی است و طرفین تابع شرایطی خواهند بود که در ضمن عقد نکاح شرط نموده‌اند از نظر حقوقی و به طور کلی شرایط ضمن عقد، برای طرفین عقد نکاح حقوق و تکالیفی ایجاد می‌کند که تا پایان دوران زوجیت و در مواردی حتی پس از آن، پابرجاست و طرفین را متعهد به اجرای شروطی می‌کند که در ضمن عقد، آن را پذیرفته‌اند.

که به صورت پیش فرض در اسناد نکاحیه قید می‌گردد که بعداً شرط تصنیف (نصف کردن) اموالی که زوج در دوران زندگی مشترک به دست آورده است نیز به شرط پیش بینی شده در سند نکاحیه افزوده شد تا در صورتی که طلاق از طرف مرد بوده و ناشی از تخلف زوجه از انجام وظایف زناشویی نباشد، زوج پس از اجراء صیغه طلاق موظف به واگذاری نصف اموال خویش به زوجه سابق باشد. این شروط برای کاهش اقتدار مرد که متأثر از مقررات ماده ۱۱۳۳ قانون مدنی است و قبل از اصلاح مقرر می‌شد، مرد می‌تواند هر وقت که بخواهد همسر خود را طلاق دهد، توسط شورای عالی قضایی وقت تصویب شد تا در صورت تحقق هر یک از آنها، برای زوجه حق طلاق به لحاظ حدوث عسر و حرج ایجاد شود. وجود این شرایط در ضمن اسناد نکاحیه دفترچه‌ای برای عموم مردم این تصور نادرست را ایجاد می‌کند که چون این شرایط در متن سند ازدواج به صورت پیش فرض وجود دارد؛ لذا قبول و امضای آنها الزامی است که تصور نادرستی است.

به علاوه یکی از اشکالات اساسی وارد بر مجموعه شروط دوازده‌گانه‌ای که به صورت پیش فرض در ضمن سند رسمی ازدواج آن بود که اگرچه عاقد یا سردفتر ازدواج به موجب قانون، موظف به تهیه‌ی مورد به مورد این شرایط به زوجین، تا قبل از امضای آن شروط در اسناد سنتی نکاحیه بود، لیکن در عمل این اتفاق نمی‌افتاد و از آنجا که این امر در هنگام عقد ازدواج صورت می‌گرفت و قضای حاکم به ترتیبی نبود که زوجین در زمان جاری شدن صیغه

عقد نکاح در مورد این شروط مذاکره و در رد یا قبول آن توافق نمایند؛ نتیجتاً در هنگام عقد، بدون اینکه بدانند این شروط چه آثار و تکالیفی برای آنان به بار می‌آورد، آن را تأیید و امضا می‌کردند. گانه حاضر با توجه به الکترونیکی شدن اسناد ازدواج، اگرچه شروط دوازده گانه مصوب شورای عالی قضایی همچنان به صورت پیش فرض وجود دارند؛ لیکن در متن سند تک برگ تنظیمی، مفاد این شروط قید نمی‌گردد؛ اما با مراجعه به سامانه «ثبت من» قابل رؤیت خواهد بود و بر خلاف اسناد سنتی ازدواج که در صورت مفقودی آنها، باید نسبت به دریافت سند المثنی اقدام می‌شد و یا از دفترخانه برای تنظیم سند، رونوشت مصدق تهیه می‌گردد؛ دیگر ضرورتی برای انجام چنین اقداماتی وجود ندارد و زوجین به راحتی با وارد کردن نام کاربری و رمز عبور می‌توانند به تمامی اطلاعات سند نکاحیه دسترسی پیدا کرده و آن را چاپ بگیرند و دادگاه‌ها نیز به راحتی از طریق سامانه‌های مربوطه می‌توانند در رسیدگی به دعاوی زوجین، رابطه زوجیت و شرایط ضمن عقد را احراز نمایند.

با این حال در مورد شروط ضمن عقد نکاح، زوجین می‌توانند تمام شروط پیش فرض و یا بعضی از آنها را در زمان انعقاد عقد بپذیرند و برخی دیگر از این شروط را قبول نکنند که در صورت عدم پذیرش هر یک از شروط پیش فرض توسط زوج، شرطی که پذیرفته نشده در ذیل سند الکترونیک ازدواج، ثبت و به زوجین تفهیم می‌شود. معذک با توجه به اینکه ازدواج نوعی قرارداد محسوب می‌شود، هر یک از زوجین بر مبنای اصل آزادی اراده می‌توانند علاوه بر شروط پیش فرضی

مهریه بالا یا مهریه‌های عجیب و غریب دلیلی بر پایداری یک زندگی و پایداری طرفین در آن نیست

زوجین می‌توانند با تراضی و توافق یکدیگر، شروط ضمن عقد را تغییر داده و یا شرط جدیدی به شروط قبلی اضافه و یا از آن کم کنند

زوجین می‌توانند با تراضی و توافق یکدیگر، شروط ضمن عقد را تغییر داده و یا شرط جدیدی به شروط قبلی اضافه و یا از آن کم کنند